

Inserati se sprejemajo in veljajo trisopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 „ „ „ 2 „
15 „ „ „ 3 „

Kolek (štampelj) znese vselej 30 kr.

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravišništvo (administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 163.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 „ — „
za četrt leta . . . 2 „ 50 „

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 „ 20 „
za četrt leta . . . 2 „ 10 „

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in saboto.

Verske postave v gospòski zbornici.

II.

Za njim je prišel na vrsto pol-profesor vitez Arneth, ki pričnè svoj govor s tem, da je vsakemu, bodi si vitez ali hlapec, ki bi se ta- ali unkraj države predrznil odrekati mu značaj ali lastnosti dobrega katoličana, vrgel rokavico pod noge. Gospodek se res ni obotavljal narediti svoje prededske skušnje v katoličanstvu s tem, da se je izdal kot jožefinca prve vrste, klical duha kneza Kaunitza za pričo, kateri bi zdaj prav gotovo glasoval za to postavo, in da je prav nalašč in svojemu sivemu škofu, vsim avstrijskim škofom in papežu na kljub, ki so vsi „verske“ postave zavrgli, češ, da nasprotujejo verskim resnicam, rekel, da te postave nimajo v sebi ne stavka, ne besede, ne črke, ki bi bila nasprotna katoliški veri. Se ve da, gospodek mora to bolje vedeti. — Da „liberalci“ na to še ne mislijo ne, da bi prestol in altar razrušili, je skušal dokazati s tem, da stopajo le v stopinje cesarja Jožefa, ki gotovo tudi kaj tacega ni nameraval. S tem, da je že Marija Terezija nastopila pot Jožefa II. in dobila podpore od nekterih dvornih škofov, ni gospod Arneth nič novega povedal; če pa vtika med tiste, ki so podpirali to politiko, tudi kneza Kaunitza, bi bil kot zgodovinar vendar-le vedeti moral, da Kaunitz ni podpiral cerkvene politike Marije Terezije, marveč da je bila ravno ona zapeljana po knezu na nesrečno pot take politike. — Na to mu je pozneje lavantinski knezoškof Stepišnek prav dobro odgovoril, kakor bomo na dotičnem mestu pokazali.

V tega govornika je „Narod“ ves zaljubljen in je prinesel cele stavke njegovega govora

s prestreljenimi črkami. Naj ga le ima, naučil se od njega dosti ne bo.

Kardinal Schwarzenberg je govoril z ostro- stjo in hudo bičal cerkvene sovražnike. Pričel je s stavkom: „Dajte cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je božjega! Ta stavek pa se dandanes tako-le preobrača: „Državi vse, cesarju v državi kar najmanj mogoče, in cerkvi, kolikor nam ljubo, to se reče: po pravici nič!“ Potem je rekel kôpi, ki se je na levici glasno razgovarjala: „Zdaj pa prosim miru, da morem govoriti!“ Več določeb postavne predloge je hudo pretresal, one o nastavljanji duhovnov, „kterim se ne more gledé političnega vedenja nič očitati,“ in odstavljanji onih, „kterim se more kaj očitati v istem obziru.“ Po tih določbah bi bila duhovnu, kateri bi kakega vladi nasprotnega ali neprijetnega kandidata volil, kako peticijo zoper civilni zakon ali brezverske šole sprožil ali podpisal, zaprta vsaka stalna služba in podrta vsa prihodnost, in škof prisiljen h krivici, k „hierarhičnemu trinoštvu,“ da kanonično investiranega župnika odstavi brez kanonične pravde. Dalje je obžaloval to, da se po tem predlogu postave cerkvene službe ponižajo do državnih, kar pa geleriji ni bilo po volji, ker je klicala: „oho!“ tako, da je moral govornik opomniti predsednika, da je (sicer pa s prav sladko besedo) galeriji molčati ukazal. Konečno je kardinal še omenil, da se je protestantovski patent še le izdal, ko so se zvedela mnenja cerkvenih zastopov protestantovskih; zoper to nima ničesar opomniti, pač pa zahteva za vse „enako pravico,“ tudi za katoliško cerkev. Sledeči mu govornik profesor Neumann izgovarja avstrijske profesorje, katerim je kardinal Rauscher očital, da se ponujajo za boj zoper cerkev, s tem, da jih ni zraven, praša kardi-

nala, ktera država mu je veljavna, ker noče vedeti nič ne o pravni ne o policijski državi in ker se mu zdi tudi država Gregorja VII. in Inocenca III. neizpeljiva, nemogoča. Sicer pa trdi govornik, da državni zbor pozná potrebe katoliškega ljudstva in skrbi zá-nj, kakor škofi. — Na to mu ugovarja Rauscher: „Jaz ne zametavam niti pravne države, niti se strinjam s tistimi, ki policijsko državo fanatično črtijo; toda država, ki ne spoštuje pravic cerkve, ni pravna država.“

Knezoškof Gasser spodbija postavo iz političnega in cerkvenega stališča; iz političnega, ker nasprotuje svobodi vesti, zgodovinskemu in pozitivnemu pravu cerkve in temeljnim postavam; iz cerkvenega stališča pa zavoljo razkolniškega duhá, kterege je navdana, ker zavrže primát in preloži razsodbe v cerkvenih zadevah v ministerstvo nauka. Dokazuje tudi, da bi bila ponižana katoliška cerkev po tej postavi sčasoma do le trpene vere, do stiskane cerkve, da bi se ji odtegnila celó pravica javnosti, kajti opravljanje javne službe božje je odvisno od dovoljenja državnih oblastnj; po temeljnih državnih postavah cerkvi zagotovljeno svobodno vredovanje in oskrbovanje njenih notranjih zadev se ji je odtegnilo po izreku ministrov: Kar so cerkvi notranje, so državni vnanje zadeve. Govornik konča svoj govor s toplo prošnjo do zbornice: naj s svojim sklepom vtrdi mir med cerkvijo in državo.

Avstrijsko cesarstvo.

Iz nad Lukovce, 18. aprila. (Izv. dop.) Velikonočni torek sem si tudi jaz ogle dal nekoliko češnjiški somenj. Kupčija bila je zeló slaba; kmetje so vse križem tožili, da morajo le v Ljubljano v mlin hodit, to je,

Podlistek.

Umetnosti v službi svete cerkve.

(Konec.)

Vendar ta srčni govor ni popolnoma nedoločen, marveč zmožen izrazovati najtenkeje odličnosti (nuance) človeškega srca; kaj bi pa tudi ne premogla tovarina netelesna, tako gibčna po melodiji, ritmu in soglasnosti? Vže sam na sebi vtelesuje ton prav naravno dušni stan: če je nizek, kaže mirnost, resnost, tiho dušno gibanje v žalosti, otožnost in klavernost, globoko mišljenje; visok pa urno gibanje, živost, strast, žejo po delovanji. Visok ton je nasledek više natege, kaže tedaj rastečo moč; če pri struni odjenjuješ, se ton znižuje, znači tedaj pojemajočo moč.

Spreminjajoči se ton in njegovo melodično vrstenje je najbolji, najpripravnejši izraz brezštevilnim dušnim stanom. Kazati ti je mogoče v raznih odličnostih in sestavah njegovih

prijetno hitrost, težkotno počasnost, mirno napredovanje, divje strastno skakanje, in ti- sučero družih načinov gibanja. Izrazovaje tako gibanje nam godba posredno kaže tudi ono dušno stanje, ki ga navadno izjavlja, bodi si resnično gibanje človeškega telesa, ali le v glasu, ali samo notranje gibanje misli v naši zavesti.

Najrazvidneje podoba določnih idej, ki imajo v sebi izvir rodovitnih dušnih pojmov, more izrazovati po svojej harmonični in ritmični popolnosti. Gotovo ne moremo trditi, da je nedoločna, ako naznanja rast, odmrtje, hitenje, obotavljanje, prosto spremljanje in umetno zapletko. Ko govorimo, godba je mila, rahla, silna, mogočna, mična, čvrsta, določno vemo, kak vtisek ima do duše in kaki pojmovi so jej prilični.

Dvoje smo doslej razvideli: da deluje godba, kakor neposredni izraz srčnega čuvstva in dušne notranjosti, mogočnejše, nego kaka druga umetnost; in da ni nedoločna, ampak da vzbuja in izraža določen srčen stan.

Njena moč se ne da z ničemur primerjati: čini ti nerazložljivo in do sedaj nerazjasnjeno, električno, kakor „duša do duše, um do uma, morski val do morskoga vala“.

Na svitlo pesmi burna reka
Iz skritih globočin priteka
V strašanskih bitij zvezi sveti,
Življenja nit, ki tajno tkó.
Kdo more pevca čar razdéli,
Uprè se njega zvukom kdo?
Kot žezlom on nesmrtnih sela
Črez zibni vlada srce spor,
Ga v zračnih stavi sence krdela,
Ga divno dviga spet navzgor.

Vidim tedaj, kako pomembo, koliko važnost za verstvo in cerkev ima pridobitev take moči v poslušni službi, da se le njena delalnost obrne v pravi smer. Znano je, kolik vpliv ima dušni stan na duhovo činnost, na sprejemanje verskih vtiskov; vemo tudi, kako važno sredstvo se nam s tim ponuja, da posobujemo na prvo podlago človeških misli.

Cerkve je tedaj pač modro ravnala, da

mesto da bi oni žito v Ljubljano na prodaj vozili, morajo ga ondi sami kupovati za vsakdanji kruh. Nek mlinar pripoveduje, da k njemu hodijo prav močno kmetje v mlin kupovat moko izgovarjaje se, da žito, ki ga še nekaj imajo doma, rajši prodajo. Tako govore, ker jih je sram obstati, da so že zdavnej izpraznili vse žitne kašče. Kaj pravi k takim pritožbam nek šentviški g. Rus, ki bi bil z znanim kamniškim gospodom tako rad videl naše kmete pod nezmagljivo težo novega davka milo tužno ječati? Mi g. Rusu prav radi prepustimo, ako hoče od svojega posestva plačevati še več davščino. On si poleg kmetijstva tudi še po drugih, stranskih potih lahko marsikaj prisluži, če n. pr. temu ali unemu malo krvi izpusti itd., mi pa take umetnije ne umemo; ako nam kmetijstvo ne dá, nimamo ničesa. Mlinarjev izrek bil mi je pa tudi jasen dokaz, da je naše kmetiško ljudstvo še vedno nekako ponosno, in se s tem ponosom prav lepo odlikuje od nesramnega, večjidel prav nadležnega, beraškega proletarijata, kteremu bi sedanje liberalstvo tako rado prištevalo tudi našega kmeta. — Gotovo pa so tudi vse prepogosti somenji sami veliko krivi slabih kupčij. Prodajalec méni, ako tukaj ne prodam, saj bo zopet drugej precej somenj, bom pa tam prodal; ravno tako si misli tudi kupovalec. In tako je le veliko pohajkovanje. Ker tudi hlapci in dekletje hočejo obiskati skoro sleherni somenj, ki je v bližnji okolici, zgubi kmetijstvo s tem silno veliko delavnih moči. Poslednji posebno zato radi gredo na somenj, da se ga na somenji dan malo nasrkajo, fantje pa se še na korajžo kličejo ali tudi malo pokavsajo, — kakor se je to zgodilo tudi na Češnjicah. Dva sta jo precej dobila, eden je kar v nezavednosti obležal in bo težko kaj z njim. Bili so Blagovčani in Tuhinci. Tuhince so nam kakor nerodneže opisovali. Pravijo, da so marsikteri zarobljeni in skoro v slehernem boju. Ker se ravno fantje za vojaščino nabirajo, bi nabiralni komisiji priporočili, naj se povsod zlasti ozira na rogovileže, oni bodo kaj dobri za boj, soseska pa bo saj nekaj časa pred njimi mir imela. Žandarji so bili že odšli, ko se je boj pričel. Boljše bi bilo, da bi bili na somenj prišli že bolj proti poldnevu, ker dopoldne je ljudstvo trezno, proti večeru pa se najraje kake nerodnosti godé. Sicer bi bila pa tudi pri nas kaj koristna postava, po kateri naj bi se kaznoval pijanec zaradi pijanosti, pa ž njim vred tudi krčmar, kakor je po Ameriki

in menda tudi na Francoskem. Kdor ima za pijanost dovolj, ta tudi za kaj drugega, pa potrebnega lahko kaj dá.

Naj še pristavim, kako je nek kmet pisal svojemu prijatelju o novih verskih postavah, ko je po časopisih bral dotične načrte. „Če bodo take postave napravili — — — *) bomo morali ne samo pri nas, ampak tudi še po mnogih krajih biti brez duhovnov. S takimi postavami si država spleta velik bič, s kterim pa bo država in deželska gospódka sploh najbolj bičana. Tudi tega biča ne bodo mogli tako hitro skriti, kakor ga bodo hitro spletli, in čudno je le to, da država tega ne spozna, ker so tam večjidel olíkani možje.

Iz Radoljce, 15. aprila. (Izv. dop.) Ne samo ribniška in kočevska okolica ima okrajnega glavarja, kteri prav pridno konfiscirane (a tudi nekonfiscirane, kakor se je primerilo) liste „Slovenca“ po poštah lovi; tudi naš okrajni paša, po prepovedi tabora v Lescah že dalje po Gorenjskem sloveči pl. Wurzbach se je takega lova lotil, ali iz lastnega nagiba in dobre volje, ali pa po višem ukazu, to je, mislim, tu enako. Poslal je svoje žandarje po vseh poštah v okolici, na Bled, Otok, v Lesce, Begnje itd., prašat po št. 33. „Slovenca“, in ker je bila ta številka — se vé da brez zaseženega vvodnega članka — vdrugič natisnjena res nam došla po pošti, so jo žandarji, pokazavši poštarjem po svojem „capo“ podpisani ukaz, povsod pograbili in tirali v Radoljco, kjer je ležala v prašnem zaporu, iz kterega je bila rešena še le čez 14 dni, ko je gospod okrajni glavar liste, spoznavši, da jih je bil po nedolžnem zaprl, poslal naročnikom. Pa kaj mara naročnik za 14 dni star političen list? Zato prašam: Kako pravico ima c. k. okrajni paša, nam pridržati list, v kterem še tanjka vest ljubljanske policije in državnega pravdnika nič nevarnega našla ni? Kam se nam je pritožiti zoper tako samovoljnost in birokratične „missgriffe“? Srečna dežela, kjer so taki glavarji, kakor sta gospoda Fladung in naš Wurzbach? Vprašanje pa nam bo vendar dovoljeno: „Če bi naš paša gosp. pl. Wurzbach bil ravno tako priden gledé razvozljanja naših gozdnih zapletek, kakor je bil pri preganjanji nedolžne št. 33. „Slovenca“, ali bi morda ne bile vse gozdne zadeve lahko že vravnane?“

*) Smo morali zaradi policije izpustiti.

Vredn.

Iz Konjic (Konec dop.) „V resolucijah je naše društvo večkrat očitno izreklo svoje misli. Tako se je v III. zboru, 13. mal. srpana očitno odpovedalo mladostovski stranki ter se pridružilo avstrijski pravni stranki. V IV. zboru je svoje mnenje o Mlado-Slovencah in njihovih listih brez ovinka izreklo. Pridadevalo si je društvo med društveniki vedno bolj razširjati „Sl. Gospodarja.“ To se mu je posrečilo. Od novega leta sem blizo 40 „Sl. G.“ na našo pošto dohaja, med tem ko je samo en naročnik „Tednika“ znan. —

Kakor poprejšnja leta, tako se je tudi letos vis. rojstni dan svitl. cesarja posebno slovesno obhajal.

V poslednjem zboru je naše društvo enemu našemu slovensko-štajarskemu poslancu, bl. g. Hermanu, odposlalo pismo zaupanja in zahvale za njegovo možato, neprestrašeno postopanje v državnem in dežel. zboru.

Danes je odbor prejel od ljubljence slovenskega naroda iz Gradca telegram, v kterem g. Herman naš današnji zbor srčno pozdravlja ter se društvu za „častljivo zaupnico“ zahvaljuje. (Zbrani društveniki so odgovorili s prisrčnim: „Živi Herman!“)

Društvo ima namen društvenike podučiti tudi o novih postavah in seznaniti jih z najimenitnejšimi dogodbi celega sveta. Zato se je pri vsakem zboru zbranim dajal obširnejši razgled po širokem svetu. Pogovarjalo se je tudi o volitvah v okrajni in srenjski zastop. Razlagala se je „tarifa“ za vravnavo zemljiškega davka. Tudi postave o ustni pravdi, o porotnikih, o novi kazenski pravdi so se pojasnovale. Od kar je pa Dunajski polom (krach) toliko bogatinov spravil na beraško palico, se je pri zborih marsikatera podučljiva beseda o denarjih, o kupčiji z denarjem, o borzi in o bankah pregovorila.

Društvo pa tudi ni pozabilo udom pripraviti kakošne veselice. Tako se je 17. avgusta napravila tombola, ktere čisti znesek se je v pomoč obrnil preganjani cerkvi na Švicarskem. Poročavalec odborovo poročilo sklene s to željo: „da bi društvo lepo se razcvetalo in jih veliko pridobilo, ki bi tako mislili in ravnali, kakor smo mi sklenili ravnati.“

Nato stopi v. č. g. J. Virk na oder. V daljšem govoru pojasnuje, zakaj da se svitlega cesarja viške besede: „Storite mir med mojimi narodi“ pri nas ne vresničijo — in se ne bodo še kmalo vresničile? Zato ne, ker laži-liberalizem hoče pri nas, kakor po-

je to umetnost v zvezi s pešništvom približala oltarju in jo jela vporabljal v poveličanje službe božje. Vendar jej ne more služiti vsaka godba, kakor se vsaka druga umetnost ne more porabiti v svetišču. Marveč je le onej dovoljeno bivališče v hramu večnega, ki se popolnoma zveže in zjedini z verstvom, ki sebe pozabi in verstvu služi. Vsaj cerkev ne misli vzbujati mnogovrstnih čutil v prsih svojih obiskovalcev, ampak določna, ki harmonično vzbujajo srce k zbrani pobožnosti.

Toda tudi to še ne zadostuje. V liturgiji ne smejo vladati sploh taka čutila, ampak pri vsacem delu svetih opravil taka, ki se najbolj spodobijo. V nebo hruščeči „kyrie“ je gotovo tako malo priličen ponižnemu klicu v trojedinega Boga, kakor bliskoten (pompozen) „gloria“ nebeškomilemu petju angeljskemu.

Koliko lahko stori ta umetnost, ako hodi po pravih stezah, mislimo, spozna vsakdo. Po srcu naj blaži, boljše in posvečuje razum in voljo — in vresničila se bode ozka zveza med umetnostjo in pravostjo, koja smo razkazo-

vali v pričujočem sestavku. Prepričani smo, da nad njeno močjo nikdo ne dvomi. Sluh in nervi dele učinek, ki so ga prejeli, vsem drugim, in kakoršen je, tako zazvone strune lastne duše: divje ali rahlo, veselo ali tožeče, jezno ali ljubeče. Sozvučno se oglase vsi duhovi nervov naših in dero dalje v kipečem toku melodičnih tonov.

Nobena druga umetnost ne more tako harmonično umiriti in upokojiti duše, v strahu je v pobožnost zamakniti, očistiti, vzvišiti in povzdigniti od zemlje do večnega nepremenljivega bitja.

V kratkih a določnih potezah smo narisali s tim godbino nalogo, ali zapisali tudi marsikteri naših kompozicij „Mane, Thekel, Phares“. Kaka čutila naj pač budi godba, v kteri se čujejo zvuki, kakoršni na plesišču? Jeli to spodobno, v svetišču, v službi najsve-tejše daritve? Bodisi kompozicija še tako umetna, naj jej tudi Mozart ali Beethoven pritisne svojega duha pečat na čelo, ako ni prilična svetemu pravilu, ne dostojna onemu vzvišenemu

trenutku, nikakor ni in ne sme biti vzor cerkveni godbi.

Da bi bila sveta umetnost ubranih zvukov v mili Sloveniji to, kar je lahko in kar je njen poklic! Naj se združijo njeni gojenci pod jedno zastavo, ter vspešno delajo v njen razvitek; naj se povsod vsaj skuša nekoliko zboljšati, kar je slabega in nepopolnega. Naj bi orglarji pazili in skušali vedno bolj obračati v pravo pobožnost činnost milodonečih zvukov; naj bi se izurili, da bi jim bilo mogoče reči: na koru vzbujam jaz pobožnost s svojimi orguljami, kakor duhovnik s svojim govorom na leci. Da bi vendar sprevideli vsi pevci imenitnost svojega poklica, pa tudi spoznali popolnoma svojo preveliko nalogo, da bi se k novemu izobraževanju v tej umetnosti povzdignili, oblažili svoj okus in ga storili sposobnega za svete reči. Naj Bog blagoslovi to prizadetje in oživi gorečnost, da se ohrani čistost hiše božje!

Po „Volksztg.“ M—o.

vsodi, sv. cerkev v svoje okove vklepati; ne da narodom zaželjenih pravic in blagostanje ljudstva vedno bolj spodkapava. Da bi govor ne presegel odločenega časa, je g. govornik le prvo točko pojasnoval, kako namreč si liberalizem povsodi privzadeva sv. vero podkopavati in sv. cerkev v svoje okove vklepati. Prav poljudno pojasni potem nove „verske“ predloge, ktere je sedanja vlada predložila našim poslancem na Dunaju, ki bodo — brez dvombe v kratkem času tudi postavno moč zadobili.

Največi tolažba v teh viharjih časih so naš sv. Oče, rimski papež, Pij IX., ktere Gospod Bog katoličanom v tolažbo — sovražnikom sv. cerkve pa v spreobrnjenje takó dolgo na prestolu sv. Petra pusti, kakor pred njim še nobenega papeža ne.

Tolaži nas tudi združeno postopanje avstrijskih mil. škofov in njihovo skupno pojasnilo od 20. sušca t. l. Veliko tolažbe nam pa tudi dajejo prekrasni izgledi krščanske ljubezni, ktero nemški katoličani svojim preganjanim škofom skazujejo. Zato predlaga govornik, naj se soglasno sprejme pismo vdčnosti do mil. kneza škofa lavantinskega, v katerem naj društvo prepokorno izreče zahvalo sv. Očetu za najnovejše okrožno pismo (ali encikliko) od 7. marca do avstrijskih škofov, in avstrijskim škofom za skupno pojasnilo od 20. sušca. Zapisovalec prebere pismo vdčnosti, ki se soglasno sprejme.

Govornik sklene: „Hvala Bogu, da smo vsi edini. Živili sv. Oče! (Živili!) — Živili naš mil. knez in škot! (Živili!) — Živili vsi kat. škofi! — (Živili!).“

Sledi poročilo denarničarja — z besedo o „denarjih“, prošnja do štaj. dež. odbora za spremenjenje občinske postave, volitev društvenega odbora. O tem pa prihodnjič.

Iz Dunaja, 20. aprila. 17. t. m. ob dveh popoldne se je cesarju poklonil novi papežev nuncij, nadškof Jakobini. „N. fr. Presse“ se o njem piše, da je jako pomirljiv, močno posveten in za nove vatikanske dogme nič kaj vnet, kar je „Pressi“ znamenje, da je v Rimu že drugačen veter potegnil in da ne bode kurija vdala. Zanesljiva poročila so nam Jakobinija popisovala vse drugači in sv. Oče gotovo dobro vedo, zakaj so Jakobinija imenovali za poslanca na Dunaju, liberalcem na ljubo gotovo ne. Sicer pa je cerkev še vselej pokazala, da odjenja, kar največ more, kjer odjenjati sme; načel svojih pa še nikdar ni zatajila in jih tudi pri nas ne bo, česar se bode svojat „Pressina“ že še prepričala. — Danes so se v Budapešti sošli delegacijski poslanci. V torek se predstavijo cesarju in potem imajo drugo sejo, v kateri se bodo volili stalni odbori. Še tisti dan se vrnejo naši poslanci na Dunaj in bodo imeli redovne seje še le med 10. in 25. majem. Kakor „Vat.“ poroča, je med delegacijskimi poslanci nekaka razprtija. Pri razgovoru o volitvah za razne odseke je ustavoverna stranka čisto prezirala federalistične zastopnike, t. j. dr. Oelza in Poljake, ki so vsled tega z energičnim protestom zapustili posvetovanje.

Iz Dunaja, 19. aprila. Gosposka zbornica je §. 18 in 54 prve verske postave nekoliko spremenila. Zbornica poslancev je 16. t. m. spremembi §. 18 pritrdila, glede §. 54 pa sklenila ostati pri svojem prvem sklepu, da si je minister Stremajer poslance prosil, naj tudi spremembi tega paragrafa pritrdijo, da se stvar ne bode zavlekla. Postava pride tedaj še enkrat pred zbornico. — „Vaterland“ ve povedati, da je hotel verski odbor zavreči drugo

versko postavo zaradi mnogih pomankljivosti, kterih celo minister Stremajer ni tajil. Pa ministrski predsednik Auersperg je žugal z odstopom, če bi se to zgodilo, in večina odborova je sprejela postavo. Menda je le v Avstriji moč, da eden ministrov hoče odstopiti zaradi postave, ktero je njegov tovarš sam slabo imenoval. — 10. ali saj 15. maja bodo seje državnega zbora neki prenehale in se zopet pričele še le 15. oktobra. 17. t. m. je zbornica poslancev sklenila tretjo versko postavo o priznanju novih verskih družeb, postava o samostanih pa pride na vrsto v prihodnji seji, ki bode v četrtek, 23. t. m. Jako radovedni smo, kako se bo pri ti postavi vedel g. dr. Razlag, ki bode o nji v zboru poročeval. 17. t. m. se je od cesarja poslovil dosedanji papežev poslanec kardinal Falcinelli.

Česka, 19. aprila. V Plznji so bile pretekli teden mestne volitve. Ustavoverci so vse kriptlje napenjali, da bi bili izvoljeni njih kandidatje, pa dobili so le po 150 glasov, narodni kandidatje pa po 200. Udeležba je bila jako velika, ker od 381 volilcev jih je prišlo volit 350.

V Galiciji se vrše volitve za okrajne zastope. V Lvovu so bili 17. t. m. izvoljeni 4 Poljaki in 8 Rusinov, v Tlumacu pa skoro samo Poljakom prijazni Rusini. V Krakovem, Tarnovem, Skalatu, Rzesovu, Janovu in Moskiski so zmagali Poljaki, v Drohobisi in Bobrki pa Rusini.

Ogerska, 20. aprila. Danes so se v Budapešti sošli poslanci obeh delegacij. — Ghyzy je bil 16. t. m. v Komornu enoglasno zopet izvoljen za poslanca.

Vnanje države.

Pruski, državni zbor je v petih sejah srečno dovršil drugo posvetovanje vojne postave. — Še ta teden se bode v tretje pretresavala in potem pride na vrsto tretje branje tiskovne postave, pri kateri pa zavezni svet od svojih predlogov čisto nič noče odjenjati. — Tudi gnezenki škofov namestnik Woyciechowski je na eno leto težke ječe obsojen in bode svojo kazen prestal v Brombergu, kamor so ga 20. t. m. odpeljeli. „Volksfreund“ poroča, da bode Rimska kurija v kratkem objavila energičen protest zoper to, da je pruska vlada odstavila škofa Ledohovskega.

Španjska, 15. aprila. Kakor verjetni francoski listi naznanjajo, je Francisco Aurich y Santa Maria, ki je bil admiral in vojaškega brodovja minister na Španjskem, za (kaj pa še) kralja Amadeja, zapustil nedavno Boyonne, da gre v tabor k Don Karlosu. Preden pa odide, dá v španjskem jeziku natisniti in po svoji domovini razširjevati svoje spoznanje, iz kterega posnamemo naslednje besede: „Španjolci! . . . Štirideset let smo skušnje delali z liberalizmom. Vidite, kam nas je pripravil. Socijalizem stoji med našimi durmi s svojimi razuzdanostmi, s svojimi hudodelstvi, s svojo sramoto. Doživeli smo vstaje po deželi, pa jih bomo še doživeli, ako tako napredujemo: te nesrečne posnemavke pariške komune, ktera ukazuje plen, mor in žig, skruni cerkev ter nabira goljote (sužnje na galejah), da se pulijo za svobodo. — Vladarstvo naše je le strašno mesarstvo, veljava naša je zadnja na svetu, nas ne prištevajo več k olikanim narodom. . . Španjolci! „Sedanji liberalizem je le skrunjenje (prostitution) svobode“. Krog sebe zbira samo spletkarje (intriguants), ki se z njim živijo in v njegovi senci tolstijo, pa tiste to-poglavce, kteri napako svojo na tihem sicer

obžalujejo, pa nimajo toliko poguma, da bi jo očitno spoznali“.

„Ta liberalizem poznam jaz, saj sem mu služil, saj sem prav blizu opazoval njegovo sukanje ter namere njegove. Bil sem minister in bil bi lahko še. Pa jaz pustim vse, da storim po glasu svoje vesti in podvizati se hočem pod zastavo, ktera ima geslo: Za Baga, očetnjavo in kralja!“

„Bog naj mi odpusti, da nisem storil tega že prej; — naj povestnica, ako bo pripovedovala morebiti moje pregreške, spominja se tudi moje skesanosti in očitnega mojega spoznanja! Rajše hočem služiti kralju, sinu in potémcu naših kraljev, kot tisučerm nepoznamim trinogom. Živi, živi naj Karol VII., živi zastopnik španjske monarhije, kteri smo hvalo dolžni za našo velikost, za sijajne spomine naše zgodovine, za vse, celó za posvečeno zemljo naše očetnjave“.

To javno spoznanje je dal bivši admiral in miniter, ter v „Das Recht“ št. 85 iz Nizze sporočil vrli grof Jurij Apponyi. Tako se je skesal španjski liberallec spoznavši, kje je resnica in pravica. Prav bi bilo, da ga posnemajo tudi lažiliberalci po naših krajih. Nek telegram iz Madrida poroča, da bodo v Bilbao z živem izhajali še do 5. maja. Karlisti neki nameravajo s kakimi 60 tisuči vojakov vdariti nad Madrid. — Papež so čestitali ženi Don Karlosovi in v pismu je dali prislov: Kraljevo Veličanstvo. — Anglešk. Timesom se iz Santandra telegrafuje, da republikanci nočejo nikakoršne pogodbe s Karlisti in so vladinim guvernerjem zapovedali vdušiti tudi vse nakane alfonsistovcev. Zapovedi dajati je lahko, a izvrševati jih je silno težko, zlasti na Španjskem, kjer republikanska vlada nima čisto nobene veljave.

Domače stvari.

(Poročilo začasnega tajnika gospoda K. Heidriha o delovanji začasnega odbora duhovskega podpornega društva.) (Konec.) Da je začasni odbor v preteklem letu izdal samo 650 gld., temu je vzrok to, da je samo 5 duhovnov prosilo pomoči. Med temi so bili 4 bolniki v resnici potrebni; in odbor je enoglasno odobril najbolj potrebnemu 200 gld., enemu v dveh obrokih 150 gld. in dvema po 100 gld.

Je pa tudi vložil prošnjo neki župnik, in opiral jo na slabo letino in vnanje nesreče, ki so ga zadele. Temu je večina odbornikov podelila 100 gld. — Večina namreč je povdarjala posebno to, da § 4. pravil ne govori le, izvzemši vse druge, samo o bolnikih, ampak pravi, da je društva namen podpirati obnemogle, bolne in ubožne duhovne, ki so, se vé da, družbeniki; in § 10. pravi sploh, da je nezadovoljena, očitna ali pa dokazana ubožnost poglavitni vzrok, s kterim se naj podpirajo prošnje. Mislim, da bode stalnemu odboru le ljubo, ako veliki zbor o tem kaj bolj natančnega odloči, ker v začasnem odboru so bile misli odbornikov o tej zadevi jako navskriž, in nekteri so rekli: „Kam pa pridemo, ako bomo zaradi slabe letine podpore delili?“ — Slišal sem tudi, da namerja eden gospodov spregovoriti o zadevi 3. točke § 7. pravil, ki se glasi: „Vsak društvenik se zaveže vsako leto eno sv. mašo brati ali pa brati dati za žive in mrtve družbine ude in dobrotnike, in prošni je, da se jih spominja pri sv. maši“. Veliki zbor ima po naših pravilih pravico prenamenariti družbena pravila. Opomnim tedaj, ako bi morda veliki zbor o tej točki hotel kaj prenamenariti, da kaki duhovni dobiček mora

v naših pravilih razviden biti in ostati, zakaj veliki dobrotnik, ki je daroval v papirjih glavnici 2340 gld. je pod to pogojo društvu izročil ta veliki dar.

Božji blagoslov bo posebno razviden, ako povem, koliko bode stalni odbor letos zamogel razdeliti:

a) gotovine je že sedaj	780 gl. 38 kr.,
ki je naložena v štaj. eskomptnici;	
b) ako ostanejo pri društvu sedanji družbeniki, dobi odbor kakor letos od letnikov za porabo blizo . . .	1200 „ — „
c) obresti društv. glavnice dajo na leto . . .	302 „ 86 „

tedaj skupaj . 2283 gl. 24 kr.

Res, lep znesek, ako pomislimo, da zamore v tem letu 23 duhovnov vsak po 100 gld. podpore dobiti. In saj bode še več; zakaj potreba našega društva v sedanjih časih je očitna; in vem, da bodo še mnogi pristopili, saj lansko leto posvečeni gospodje, smem reči, vsi. Upati pa tudi smemo, da duhovni v svojih oporokah našega društva in društvene glavnice ne bodo pozabili — in tako se bode z božjo pomočjo vsako leto moglo več izdati, in nobenemu ne bo treba iskati beraških grošev. Pomagajmo si le sami in očitno naj se kaže bratovska krščanska ljubezen med nami!

Spomnimo se k koncu še v preteklem letu umrlih udov.

Umrlo jih je, kakor kaže imenik udov, 10; in sicer: ustanovnik: preč. g. kaplan Matek, družnik prve vrste: g. prof. Lézar, poverjenik: g. dekan Boner, župniki: gg. Gregorič, Kahl, Kraškovic, Krištofič, Košir, Perčič in Rimpler.

Naj vsi ti v miru počivajo!

(V „Narodu“) od 16. t. m. g. Davorin H. Slovenčevim vrednikom oponaša, da besede Göthejeve: „Duhov“ itd. v vvodnem članku od 14. t. m. niso prav citirane ter začudeno vpraša, kako je mogoče, da ljudje prevzemo glavno vredništvo časopisa, ki še Götheja ne poznajo? Da spisatelj omenjenega sestavka ravno tako dobro pozna Götheja, kakor sprideni študentje Narodovi, pokazal je že v 9. šte. „Slovenca“ od 20. januarija t. l., kjer je v vvodnem članku besede Göthejeve pesmice „der Zauberlehrling“ ravno tako natačno citiral, kakor D. H. v „Narodu“. Čez vse smešno paj je, da D. H. od vrednikov političnih listov tirja, da morajo poznati Götheja; Narodovcem je menda pesnik Göthe učenik v politiki, zato pa je njih politika zgolj domišljija. Ne manj smešno je, da D. H. adresira svoje „poslano“ kar naravnost na g. Kluna, kateremu je omenjeni sestavek ravno takrat, če ne še pozneje, v roke prišel, kakor gospodu D. H.

(Svarilo.) Nek mlad tapecirar, po imenu Peter Spindler, od nekaj časa sem po Ljubljani in njeni okolici slepari ljudi in je bil že pred nekaj tedni zarad tega v sodnijski preiskavi. Kaj je sodnija razsodila, ne vemo, to pa vemo, da Spindler, ki je poprej ponujal tapecirarsko robo, zdaj slepari na drug način. 1. aprila je na Viču opeharil gospodinjo J. Š. in njenega soseda vsakega za 6 gld., češ, da ju bode pri Blazniku naročil na „Slovenca“. Na potrdilo, katerega je sam pisal, je podpisal ime vrednikovo. Varujte se toraj pred omenjenim človekom, ki zna jako priliznjeno govoriti, in ne dajte mu nikakoršnega denarja.

Listnica vredništva.

G. P. F. v N.: Dopis objavimo prihodnjič. Upamo, da „odbor“ ne bo imel nič zoper to, da se bo „Slovenec“ pošiljal tudi g. F. S. v M.

Administraciji „Slovenskega Gospodarja“: Prosimo, da bi nam pošiljali „Sl. Gospodarja“ v zamenjo.

Za pogorelce v Šmarčini:
Savska fara 3 gold.

Zahvala.

Časiti duhovščini ljubljanske in tržaško-koparske škofije, gospodom c. kr. uradnikom, kakor tudi drugemu ljudstvu, ki ste ranjega brata doktorja

Jožefa Rogača

tako v obilnem številu spremljali k pogrebu 16. t. m., izrekam očitno najpristranejšo zahvalo.

Podgrad, 17. aprila 1874.

(19—1)

Anton Rogač.

KLJUČ

za poštovanje, razštevaje in metrično méro

s pojasnilom vred velja 4 kr., in se prodaja pri Gerberju v Ljubljani, pri Seitz-u v Gorici in pri pisatelju Žnidarčič-u na Banjsicah (pošta: Canale-Görz). Kdor pri pisatelju 10 „Ključev“ naroči (z nakaznico), ne plača poštnine od njih.

Veselslavno c. k. deželno šolsko svetovalstvo v Gorici je „Ključ“ pregledalo in priporočilo.

„Ključ“ ima v lepem pregledu vse resnice nove mére in kaže na trd papir risan decimeterkvadrat, razdeljen v centimeterkvadrate, kakoršnega bi moral vsak učenec (po besedah dr. F. Močnika: „Die neuen Masse und Gewichte“ str. 55, 56) v rokah imeti. (18—1)

P. n.

Počastimo se s tem naznaniti, da smo danes na mesto gospoda Friderika pl. Treuensteina imenovali

gospoda Jan. Al. Blaške-ta,

dozdaj ravnatelja prve česke občne pozavarovalne banke v Pragi,

za vodilnega ravnatelja prve občne zavarovalne banke „Slovenije“ v Ljubljani.

Upravni svet prve občne zavarovalne banke

„SLOVENIJE“.

V Ljubljani, 19. aprila 1874.

Lavoslav knez Salm-Reifferscheidt, predsednik.

Dr. E. H. Costa, podpredsednik.

Ivan Vilhar, upravilni svetnik.

(20—1)